

LA NOVA CANÇÓ A ALTAFULLA EN ELS ANYS DEL FRANQUISME TARDÀ

Francesc Chiva i Royo
chivaroyo@yahoo.es

Resum: repàs de les actuacions dels músics i cantants de la Nova Cançó catalana efectuades per iniciativa, primer, del rector del poble i, posteriorment, pels festivals estiuencs promoguts des de l'Ajuntament.

Paraules clau: Nova Cançó, festivals d'estiu, mossèn Castellà.

Abstract: review of the performances of the musicians and singers of the Catalan New Song carried out on the initiative, first, of the village rector and, later, by the summer festivals promoted by the City Council.

Keywords: New Song, summer festivals, priest Castellà.

Introducció

Amb l'arribada de mossèn Francesc Castellà a la parròquia d'Altafulla el 1963, el poble viu un impuls cultural quasi a partir de zero, ja que mossèn Castellà vol activar el jovent del poble, com si es proposés desafiar el cert ostracisme vital que vivia la joventut a la primera meitat dels anys 60. En aquest cas que ens ocupa, posem l'èmfasi concretament en el terreny musical en llengua catalana.

Per aquells anys, a meitat dels seixanta del segle passat, les coordenades musicals populars als Països Catalans havien pres forta embranzida. L'origen d'aquest fenomen té com a punt de partida un article publicat el gener de 1959 per Lluís Serrahima a la revista *Germinabit*. L'article, titulat “**Ens calen cançons d'ara**”, va ser decisiu per impulsar el moviment de renovació de la cançó en català.

Altafulla, de la mà del mossèn d'aleshores, sembla que connectava amb aquest pensament i la seva afiliació a les JOC (Joventuts Obreres Cristianes), un moviment de caràcter progressista, hi va ajudar. De fet, organitza una sala parroquial amb diverses activitats, una de les quals fou la instal·lació d'un tocadiscos a petició del jovent,

que així comença a descobrir alguns cantants en llengua catalana escoltant els discos que el mossèn tenia en aquell local. Aquests joves artistes que sonaven al Fòrum encara eren unes promeses promogudes per l'única discogràfica existent aquells anys: EDIGSA. Això va fer que molts descobríssim cantautors fins al moment desconeguts o que potser els havíem escoltat per la ràdio.

Els primers cantants de la història d'aquest segell discogràfic van ser els del col·lectiu Els Setze Jutges, del qual formaven part Joan Manel Serrat, Maria del Mar Bonet, Raimon, Pi de la Serra i Guillermina Motta, entre altres.

Sempre va dedicar especial atenció a la cançó en català, editant discs d'artistes com Joan Manuel Serrat, La Trinca, Ovidi Montllor, Guillermina Motta, Enric Barbat, Ramon Muntaner, Joan Isaac, Uc, Al Tall, Isidor, Marina Rossell, Pere Tàpias i altres que figuraven en el seu catàleg, sense oblidar l'Antologia Històrica de la Música Catalana i altres aspectes d'interès com el de la distribució a Catalunya de segells tan importants com Le Chant du Monde, Harmonia Mundi i Folkways Records, entre altres.

A banda d'Els Setze Jutges, hi havia un altre col·lectiu lligat a la cançó en català anomenat Grup de Folk, integrat per joves músics i cantautors que bevien de les fonts dels espirituals negres i del cançoner popular americà i de casa nostra.

Els festivals de la cançó i noves veus (1966-1974)

Gràcies en bona part a mossèn Castellà, Altafulla va gaudir durant uns anys (concretament als estius) de la presència de molts d'aquests cantautors en llengua catalana. Des de la meitat dels anys seixanta fins al final de la dictadura franquista, els altafullencs, juntament amb els estiuejants, vam poder escoltar en directe aquelles noves veus. I ho vam fer amb una sèrie de festivals que foren, sens dubte, un èxit popular. Uns concerts que, al llarg de nou anys, van deixar un record inesborrable en la memòria col·lectiva.

23 d'agost 1969 Lluís Llach i Guillem d'Efak

En el marc del quart festival ens va visitar una jove promesa, un noi de Verges (Baix Empordà) anomenat Lluís Llach, membre d'Els Setze Jutges i encara poc conegut aleshores, però que ja havia gravat algunes cançons amb la seva guitarra. Així es va presentar aquell vespre a la plaça de l'Església, on va ser molt aplaudit per part del públic present. El cantautor de Verges va interpretar cançons d'aquella primera etapa seva com *Que feliç era, mare!* o *Cop de destrat*, uns temes que havia enregistrat en discos senzills. L'altre artista que va pujar a l'escenari la nit d'aquell 23 d'agost va ser Guillem Fullana i Hada d'Efak, un cantautor guineà que es coneixia amb el nom artístic de Guillem d'Efak i que en aquell temps era la parella de Montserrat Ferré Andreu, filla d'Altafulla i germana del pintor local Salvador Ferré i Andreu. Suposem que la relació del cantant amb el poble va facilitar la seva actuació, perquè

la parella venia els estius a passar-hi uns dies. Montserrat Ferré va ser presidenta de la fundació Avis-Món, una entitat de voluntariat social dedicada a ajudar persones grans. Aquella nit també va pujar a l'escenari Miquel Cors, polifacètic artista que en aquells anys es dedicava a cantar i que temps després es faria bastant conegut per la sèrie de la Televisió de Catalunya (TV3), *Poblenou*.

1972. Raimon, la censura a l'aguait

La presència del cantautor valencià de Xàtiva en aquells anys era molt més que una simple actuació musical. Raimon era una de les veus més contestatàries de la nostra cançó, i per això estava molt vigilat per la censura d'aleshores, amb moltes cançons que li eren prohibides de cantar. Aquell estiu, el Govern civil no va permetre l'actuació fins última hora i es van enviar alguns censors a vigilar que el de Xàtiva no interpretés cançons prohibides. Tot i això, el cantautor Raimon va oferir un concert memorable amb aquella energia que traspuava ell sol amb la seva guitarra *Al vent* i *Diguem no* van ser les més aplaudides. Alguns joves presents allí li van demanar *La muntanya es fa vella* i ell va contestar amb tota la ironia: “no vull tornar a fer la mili”.

1973. Buyreu porta la Trinca a Altafulla ('El mort de gana show')

Creiem que no calen presentacions a l'hora de parlar de Josep Buyreu, pintor i periodista i un personatge molt important a la història cultural del poble. Molt coneguda és la seva activitat a l'Ateneu Barcelonès com a professor de dibuix i, per tant, molt lligat a la cultura catalana. En aquells anys, en Buyreu també desenvolupava la tasca de representant del grup musical La Trinca i això va facilitar que vinguessin a actuar a Altafulla l'estiu del 73, en el marc del VII Festival de la Cançó. Hem de constatar que va ser el millor que s'havia vist fins aleshores o, almenys, el que va tenir més èxit dels celebrats fins aquell moment: les entrades es van exhaurir i a la plaça de l'Església no hi cabia ni una agulla; la gent al final va haver d'estar drete de tant ple que era el recinte.

La Trinca, a més, portava un espectacle musical de gran actualitat, *El mort de gana show*, que a la primavera havia escenificat al Teatre Romea de Barcelona i a molts pobles de Catalunya.

El trio de Canet de Mar va captivar el públic altafullenc, que estava entregat a les seves cançons carregades d'ironia i d'humor popular. Va ser un esdeveniment que molts encara retenim a la memòria de grat record.

1974. Tocant la llibertat i canvi d'escenari

El règim polític a l'estat espanyol anava agonitzant lentament i les llibertats anaven obrint-se pas; les noves generacions perdien la por a la repressió malgrat que aquell 1974 malauradament el franquisme aplicaria encara algunes penes de mort.

Després de la Trinca, a Altafulla no es torna a fer un festival a la plaça de l'Església. Mossèn Castellà sembla que està fent un gir copernicà quant al seu pensament polític i la seva proximitat amb l'Opus Dei el va tornant cada vegada més conservador, lluny d'aquell capellà que vam conèixer quan va aterrar al poble. Així, gràcies a un sempre actiu Joan Carnicer, es presenta a la pista de ball de la discoteca Yola —coneguda popularment com a Ca Sellarés— un festival de folk i nova cançó. En aquest cas es va fer al mes de maig promocionat pel Club Nàutic i el Centre d'Iniciatives i Turisme. En aquest festival hi van participar grups i cantants amateurs de Tarragona com ara els Gripaus o els Enjups, dels quals tenim molt poca informació per no dir gens (dels primers sabem que eren de la Canonja i que en formava part un incombustible Francesc Roig Queralt).

Maria del Mar Bonet (dins la setmana del turisme)

L'agost del 74, Altafulla celebrava la Setmana del Turisme, un esdeveniment que cada estiu organitzava el Centre d'Iniciatives i Turisme i que no deixava de ser un reclam, ja que els actes eren molt variats, des de majorats fins a actuacions castelleres, l'elecció de Miss Turisme, tir al plat, etcètera. Dins del marc d'aquest esdeveniment, es volia retornar d'alguna manera als anteriors festivals de cançó portant artistes de primera línia. Per aquest motiu, aquell any es va instal·lar una carta al camp de futbol de la Plasticel que ocupava bona part del terreny de joc.

La protagonista d'aquell concert fou la cantant mallorquina Maria del Mar Bonet i el teloner (per dir-ho així) va ser l'actor i humorista gracienc Santi Sans, una mena de *showman* molt conegut per les seves aparicions en un famós programa de televisió d'aquell temps.

Però l'actuació estel·lar va ser la de la Maria del Mar Bonet, que va seduir al públic present aquella nit. Els primers versos de *L'àguila negra* en la veu de la cantant illenca ens van deixar bocabadats. Les cançons van anar construint tota una catarsi i una aura que ens transportava per uns instants al so més mediterrani que havia tingut mai el nostre poble. I d'aquesta manera es tancava un cicle en què deixàvem cada vegada més enrere aquell antic règim, però també aquells festivals que havien contribuït, en certa manera, a canviar el país.

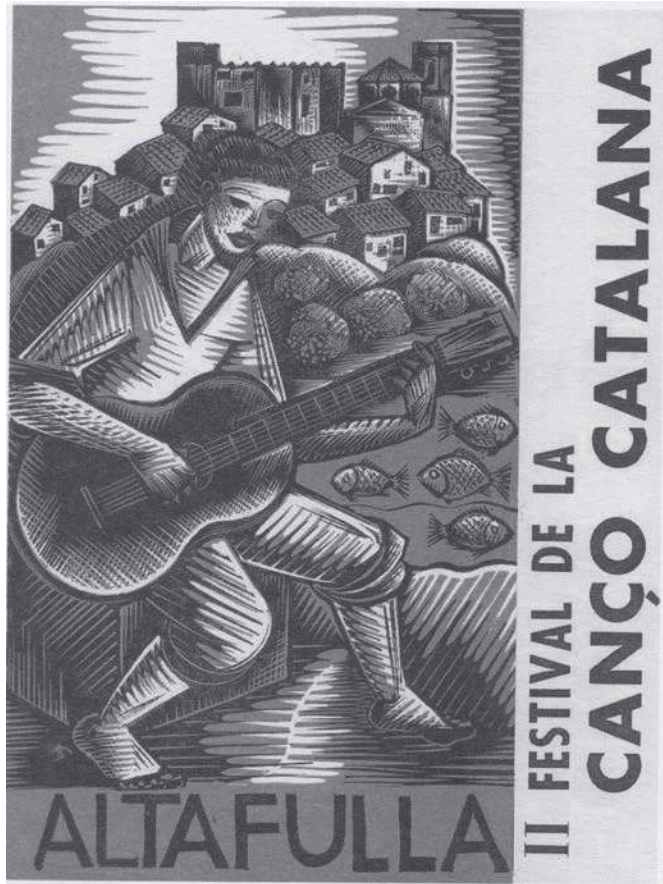

Fig. 1. Cartell anunciador de l'any 1967, amb gravat d'Antoni Gelabert

Fig 2. Cartells de Raimon i La Trinca. Obra de Buyreu.

Bibliografia

Batista, Antoni. *La nostra cançó*. Edicions Pòrtic. 2024

Vázquez Montalbán, Manuel. *Antologia de la Nova Cançó Catalana*. Edicions de Cultura Popular. 1968